

Malo šala, malo napadi na novinare: Kako se u Crnoj Gori brani revizija istorije

Crna Gora se suočava sa trećim talasom revizije istorije, a nakon prvog koji se odigrao devedesetih, drugog sa početka dvijehiljaditih, novu sezonu revizije kojom dominira kampanja predstavljanja ratnog zločinca Pavla Đurišića kao antifašiste, negiranje njegovih zločina i saradnje sa fašistima, ponovo vodi Srpska pravoslavna crkva (SPC) a intenzivno i u kontinuitetu je sprovode njoj politički bliski lideri i mediji.

[Nakon što se devedesetih](#), prije i tokom rata, krenulo u istorijski revizionizam u svim državama regiona koji se odnosio na događaje iz Drugog svjetskog rata i period u kojem su ove države bile dio SFRJ, uslijedio je drugi talas koji se ogledao u pokušaju podizanja spomenika Đurišiću, 2003. godine, i to baš na 13. jul. Taj pokušaj je zaustavljen zabranom podizanja spomenika i rušenjem postolja, a i tada je u proces bila umiješana SPC.

Aktuelna kampanja revizije istorije se ne ogleda samo u predstavljanju Đurišića kao heroja, u isto vrijeme i kao nevine žrtve, već pojedini političari i portali svaku reakciju države, bilo koje organizacije ili pojedinca predstavljaju kao napad na crkvu, Srbe, te relativizuju veličanje četničkog pokreta i reviziju istorije kroz pokušaj humora o „napadu na spomenik“ i „mrtvog Đurišića“.

Kako je sve počelo: Od „junaštva“ Pavlovog do junačkog napada na novinare

SPC je kampanju za rehabilitaciju Pavla Đurišića započela u maju, preko, tada još uvijek jedinog mitropolita u Crnoj Gori, [Joanikija Mićovića, koji je 4. maja](#) izjavio da je „Pavle Đurišić bio veliki junak nepobjedivog karaktera“. SPC je ubrzo, 17. maja, dobila još jednog mitropolita za Crnu Goru, Metodija Ostojića koji je preuzeo vođenje kampanje od Joanikija, a čime su se aktivnosti na rehabilitaciji četničkog pokreta, prije svega Pavla Đurišića, intenzivirale.

[On je u junu označio](#) Đurišića i četničkog komandanta Dražu Mihailovića kao antifašiste i gerilce, tvrdeći da je „prvi Dragoljub protiv fašista i nacista ustao“.

Uslijedilo je [otkrivanje spomenika Đurišiću koji je osveštao Ostojić](#), a kada je Ministarstvo kulture dalo naredbu da se spomenik ukloni, mještani Gornjeg Zaostra su ga, sa Metodijem, sakrili u lokalnoj crkvi. Metodije je tada pred okupljenima održao zapaljiv govor, poručujući vlastima da će „taj spomenik vojvodi Pavlu staviti u crkvu — pa neka sruše crkvu!“.

“Prošla su ta vremena. Ne bojimo se mi više ni sile — nismo se ni ranije bojali, a pogotovo ne danas. Sile njihove, koja ni red na ulicama ne može da uvede, a došli da po brdima ruše spomenike najvećih srpskih vitezova. Oni su došli da ispune nečiju naredbu. To rade mladi ljudi, obučeni u skupa odijela, koji su zauzeli visoke političke i državne pozicije i misle da mogu da rade kako oni hoće i misle”, rekao je on.

Novinari koji su izvještavali sa skupa – [napadnuti su](#). Fotoreporteru Stevu Vasiljeviću oduzeta je oprema a njegovom kolegi Borisu Pejoviću je zapriječeno “da će ga ubiti golim rukama”. Novinar portala Vijesti Balša Rudović zlostavljan je, prema pisanju medija, psihički.

Metodije je tvrdio da su novinari “Pobjede” i “Vijesti” bili bez akreditacija i “press” prsluka, te da su se od ostalih razlikovali samo po tome što su nosili foto-aparate. Nejasno je od kada crkva ima ovlašćenja da izdaje akreditacije novinarima za događaje koji se odvijaju na javnom prostoru. On je takođe tvrdio da su novinari “jeli i pili sa izmučenim narodom” [što su predstavnici medija demantovali](#).

Mučeni napadači na medije

Zbog napada na novinare uhapšen je Danko Femić kojeg tužilaštvo tereti da je na štetu fotoreportera “Vijesti” i “Pobjede”, Borisa Pejovića i Steva Vasiljevića, izvršio krivično djelo prinuda. Ipak, ove optužbe nisu predstavljale prepreku političarima i portalima da kao žrtvu predstave Femića, a ne napadnute novinare.

Tako je funkcioner [Ujedinjene Crne Gore Milivoje Brković](#) uputio javnu podršku Femiću tvrdeći da to što je njemu određen pritvor znači da “se dijeli pravda po DPS aršinima”.

Predsjednik Slobodne Crne Gore Vladislav Dajković iskoristio je priliku da na Fejsbuku [izreklamira posjetu Femićevoj porodici](#) gdje je rekao “da ga drže u zatvoru da zadovolje želje antisrpskih krugova u Crnoj Gori”.

[Portal IN4S](#) otišao je korak dalje kritikujući pravosuđe i postavljajući pitanje “ko će suditi sudijama” koji su mu odredili pritvor.

Kada je [Femić pušten da se brani sa slobode](#) od Dajkovića je dobio čestitku koja je glasila – “Naš brat Danko Femić izašao na slobodu. Dobra ti sreća, Srbije”.

Pošalice o spomeniku koji bježi, a zapravo ga krije crkva

Od momenta kada je [Osnovno državno tužilaštvo u Beranama tražilo](#) sud u Beranama je više puta, kako su mediji pisali, svaki put sa drugačijim obrazloženjem odbijao da naloži oduzimanje spomenika. Nakon više odbijanja, vanraspravno vijeće je 1. oktobra preinačilo odluku sutkinje Dubravke Popović i naložilo privremeno oduzimanje spomen-obilježja Đurišiću.

Policija je tada postupila po odluci vanraspravnog vijeća, a tada ih je u manastiru Đurđevi stupovi dočeka iguman Trpčevski. Nakon što policija nije pronašla statuu u konaku manastira, Trpčevski je telefonom kontaktirao mitropolita budimljansko-nikšićkog Metodija, koji je policajcima rekao da "u manastiru postoje prostorije od kojih samo on ima ključ".

Tužilaštvo je, kako su objavile Vijesti, nedjelju dana kasnije od suda tražilo da donese rješenje kojim se naređuje Metodiju da preda spomenik "koji se nalazi u konaku manastira...", a 10. oktobra je ispravilo taj predlog, navodeći da bi statua trebalo da se oduzme "iz prostorija i ostalih objekata koji su sastavni dio manastira Đurđevi stupovi". Popović, međutim, 13. oktobra ponovo odbija zahtjev tužilaštva. Tužilaštvo 13. oktobra podnosi novi zahtjev, a Popović dva dana kasnije po četvrti put odbija da naloži oduzimanje spomenika. Nakon žalbe tužilaštva na posljednju odluku čeka se peta odluka beranskog suda.

Izveštavajući o peripetijama oko "oduzimanja", Borba piše da je "[policija obavijestila sud u Beranama da im je Pavle Đurišić pobjegao](#)". Isti portal [objavio je i tekst](#) naslovljen "Čuvaju li Đurišićev spomenik da im ne pobjegne: Policija već sedam dana prati dešavanja u Đurđevim Stupovima, mitropolitu Metodiju ponovo upućen poziv za saslušanje?".

Sve je, kao i obično, [pokušajem pošalice ispratio](#) i predsjednik Demokratske narodne partije (DNP) Milan Knežević govoreći da "dok jure spomenik Pavlu Đurišiću i dok pokušavaju da se obračunavaju sa Srpskom pravoslavnom crkvom, jure vladike i popove po Crnoj Gori, ova sramna ploča (u Morinju) se nalazi ovdje".

U isti narativ koji bi se mogao okarakterisati kao stend-ap komedija o ratnom zločincu uključila se i [funkcionerka Ujedinjene Crne Gore, Vesna Bratić](#), koja je navela da "dok jure mrtvog Đurišića, svaka do posljednje pljačkaške afere je sudski ovjerena kao zakonito poslovanje" i pozvala boga "da sabrani" "jer se juri statua".

Za voz se zakačio i IN4S koji je koristeći vještačku inteligenciju osmislio [sastanak Pavla Đurišića i predsjednika Opštine Nikšić](#), Marka Kovačevića, na kojem je Đurišić tražio azil u Nikšiću.

Ko kaže da je Đurišić saradnik fašista je “blesav”, “ustaša”, “kriminalac”, “anti-Srbin”...

Konačno, po ustaljenoj matrici, portali bliski SPC targetiraju i lijepe etikete svakome ko digne glas protiv revizije istorije i pranja biografije saradniku fašista.

Tako IN4S [optužuje premijera Milojka Spajića](#) da izjavama da je spomenik Đurišiću seoska tema “vrijeđa trećinu sopstvenog naroda”, dodajući da je problem što je u pitanju “srpski junak”.

[Borba predsjedniku SDP-a Ivanu Vujoviću](#) poručuje “da se pravi blesav kada je u pitanju koljač Čelić, ali su mu usta puna Đurišića, SPC” dok IN4S tvrdi da predsjednik Jakov Milatović, izjavama da Pavle Đurišić nije heroj i da to nikada neće biti, nastavlja “DPS matricu prema Srbima”.

Kada se ne lijepi etiketa „anti-srpstva” onda se oni koji traže uklanjanje spomenika pokušavaju povezati sa kriminalom.

[Tako se potpisnici saopštenja iz civilnog sektora](#) u kojem se preispituje postupanje institucija i traži oduzimanje spomenika nazivaju „obožavateljima Aca Mijajlovića” koji je optužen za organizovani kriminal, a „[Vijesti](#)” [optužuju](#) da huškaju na Srbe jer navodno blago tretiraju Jusufa Čelića čija je bista uklonjena zbog saradnje sa fašistima.

Kampanja revizije podignuta na nivo institucija

Sve nabrojano nam govori da se kampanja revizije istorije neće zaustavljati u skorije vrijeme. Ono što je posebno zabrinjavajuće je da se crkvenog i internet nivoa seli u institucije. [Tako je predsjednik Skupštine Andrija Mandić](#) nedavno na Krnovu odao počast poginulim četnicima tvrdeći da se radi o „preko 300 golobradih, većinski maloljetnih, mladića naše zemlje, koji su brutalno strijeljani u strašnom ratnom zločinu” iako [činjenice govore da se tu odigrala oružana bitka između partizana i boraca](#) koji su u njoj stradali ratujući na strani fašističkog i nacističkog okupatora.

[Kako je pojasnio historičar Filip Kuzman](#) na Krnovu odigrala 25. avgusta 1944. godine u okviru njemačke operacije “Ribecal”, poznatije kao “Durmitorska operacija”, kada su na partizane upućene jake snage – 7. SS divizije “Princ Eugen”, 13. SS divizije “Handžar”, 369. legionarske divizije, 1. brdske divizije, 363. puka 181. divizije, borbena grupa “Bendel”, legija “Krempler”, bugarska 24. divizija, dijelovi 5. policijskog puka, 1. i 11. ustaška i 8. i 9. domobranska brigada i jake četničke snage iz Crne Gore i istočne Bosne. “Dakle, četnici zajedno sa ustašama, domobranima, handžarlijama, bugarskim fašistima, a svi zajedno i pod komandom Njemaca”, naveo je Kuzman.

“Četnici Pavla Đurišića neposredno su sarađivali s Njemcima, napadali položaje 7. Crnogorske omladinske brigade ‘Budo Tomović’, pokušavajući da zauzmu Krnovo i prekinu evakuaciju partizanskih ranjenika iz Pive. Poslije višednevnih borbi, partizani su uspjeli da zadrže neprijatelja i omoguće evakuaciju oko 800 ranjenika za Italiju. ‘Gvozdeni puk’ je pretrpio teške gubitke i u panici se raspao. Sedma brigada je napala i opkolila tzv. ‘gvozdeni puk’ i u toj borbi je, prema većini izvora, poginulo oko 350 četnika. Oni nijesu strijeljani, kako kaže predsjednik Skupštine Crne Gore, već su poginuli u borbi. Dakle, nije riječ o ‘masakru nevinih mladića’, nego o porazu elitne četničke jedinice u otvorenoj borbi, rame uz rame s nacistima”, dodao je on.

Organizator događaja je bila SPC, na čelu sa Metodijem koji je uprkos postojanju bezbroj dokaza utvrdio da su u Crnoj Gori „bile hiljade i hiljade pripadnika tog pokreta (JVuO) a ‘samo su dvije brigade bile crnogorske partizanske’”.

Tekst je izrađen uz podršku regionalnog projekta SMART Balkan – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan kojeg implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy Making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation (IDM) a finansijski podržava Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

Sadržaj teksta je isključiva odgovornost autora i ne odražava nužno stavove Centra za promociju civilnog društva, Center for Research and Policy Making (CRPM), Institute for Democracy and Mediation i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške.